

Szerkesztőség:
Templomudvar 2. szám

Kiadóhivatal:
Sándor király-utca 9. sz.

Sürgőnycim: Délbácska
Telefonszám: 137

DÉLBÁCSKA

Előfizetési árak:
Egy hóra - - 20 dinár
Negyedévre - 60 dinár
Félévre - - 120 dinár

Egyes szám ára:
1 DINAR

NOVISAD, 1922 szeptember 16 | POLITIKAI NAPILAP | III. évf. 204. szám Szombat

Novisad

tizezer magyarját senkise fogja képviselni a jugoszláviai magyarság sentai találkozásán. Novisadról nem lesz senki, aki helyesljen és nem lesz senki, aki esetleg tiltakozzon. Abban a hatalmas számban, amelyben az SHS. királyság magyarsága képviselést nyer holnap Sentán, nem lesz benne az a tizezer, amit mi adhattunk volna. Novisadon nincs senki, aki riadót verne a szivekben, Novisad tizezernyi magyarsága fásult és álmos közönnyel tekint Senta felé, ahol a magyar jövőt kovácsolják. És nem lesz senki, aki inni fogja a szavakba öntött hitet, nem lesz senki, aki onnét erőt, reménykedést és bizalmat hozna ide vissza, ahol külvárosi utcák porából még nem tudott kinőni a magyar reménykedés, a bátorság, az erő és bizalom. Halottan alvó, fásult, közönyös és sorsuknak lusta tizezer novisadi magyarok ma álmosan és pislogva tekintenek Senta felé, ahol felgyul a magyar mécses. De Novisad nem botorkál a rőt fény után... Minek? A sötétség jó, mert nem terhel meg gondolatokkal és a félálom lusta kényelmessége mennyivel könnyebb, mint a tett!... Ám ha sirni kell és megijedni, ha a tizenkettő óra elmúltával könyörögni kell az eltemetett magyar iskoláért, akkor összetalálkoznak Novisad tizezer magyarjából — hárman. Nem lehet felverni az álmot itt a végeken. A szájuk konokan hallgatnak, s az arcok olya merevek, hogy nincs eddig erő, amely szólásra tudta volna kényszeríteni. Itt még a hallgató emberek sem adnak találkozót egymásnak és felettük kegyetlen — könyörte-tenül repül az idő. Hónapok, évek... és Novisad tizezer magyarja lemaradva és kikapcsolódottan, ellenségesen énjével és sorsával fásultan, reménytelenül, tétlen lustasággal várja, míg magyar sorsa felett beteljesedik a végzet... A novisadi magyar pártszervezetnek elsőnek, vagy másodiknak kellett volna lennie és nem lett tizedik, huszadik, még csak utolsó sem lett. Novisad tizezer magyarja nem ismeri vezérét, ahogy nem ismeri a jövőjét sem. Szomorú gondolatok és megállapítások, amelyek ma, egy nappal a sentai országos találkozó előtt fokozott fájdalommal élnek bennünk, akik az ilyen magyarságnak vagyunk krónikásai... A Senta képviselőket nem küldő novisadi magyarság ma éppen olyan messze áll a helyi pártszervezet megalakításától, mint tíz hónappal, vagy két évvel ezelőtt. Vajon mire várnak ebben a városban? Tévednek, akik azt hiszik, hogy nem csinálják meg helyettük ezt a pártot... És akkor már későn fognak ébredni. (-x)

5 görög hadtest semmisült meg

Páris. (Eredeti távirat.) Az angorai kormány hivatalos jelentése szerint a kisázsiai harcokban öt görög hadtest semmisült meg. Öt hadosztály-parancsnok és Trikupisz főparancsnok fogságban vannak, a vezérkarral együtt. A

törökök vesztesége nem számottevő, husz hadosztály csaknem teljesen intact. A kisázsiai hadműveletek befejeződtek, csak Brüsszától délre védekeznek még kisebb görög csapatgyűlések. Ezeknek a helyzete is reménytelen.

Az antantcsapatok felvonultak Konstantinápoly védelmére

A „Neues Wiener Tagblatt“ jelenti Párisból, hogy a francia ügyvivő tegnap Londonban egy jegyzéket nyújtott át a török kérdésben követendő francia magatartásról. A Temps szerint a jegyzék azon kifogások cáfolata, amelyet Anglia a velencei konferencia összehívása ellen támasztott.

A Temps egy konstantinápolyi jelentés alapján közli, hogy Csanaknál a Dardanellák ázsiai partjánál és Skutarinál Konstantinápolyi szemben francia, olasz és angol csapatok szállottak partra, melyeknek az a rendeltetése, hogy esetleges török támadás ellen megvédjék Konstantinápolyt és a gallipoli félszigetet.

A Neues Wiener Journal jelenti Londonból: Smyrnai jelentések részle-

teket közölnek a török csapatoknak Smyrnába történt bevonulása alkalmával lejátszódott eseményekről.

Az egyik lovashadosztály felvonulása-
kor egy kézi gránát robbant fel, amitől egy tiszt megsebesült. A robbanás nagy pánikot idézett elő. A török csapatok éjjel megrohanták az örmény városnegyedet, 150 embert megöltek és sok asszonyt elhurcoltak. A város megszállása után más negyedekben is előfordultak zavargások. A török katonák a görög negyed lakosságát is megrohanták és itt is husz embert öltek meg. A harcok közben a görög negyedet felgyújtották. A tüzvész következtében, mely még most is dühög, számos ház elhamvadt. A nagyarányú öldöklésről elterjedt hírek tulzottnak bizonyultak.

Genfi tárgyalások olasz-magyar-bajor-osztrák együttműködés érdekében

Czernin Ottokár a Vatikán intervencióját kéri

Bécsi antant-diplomata körökben erősen tartja magát az a hír, hogy Schanzer olasz külügyminiszter, Seipel osztrák kancellár és Bánffy Miklós gróf magyar külügyminiszter, akik jelenleg a Népszövetség üléséért Genfben tartózkodnak, tárgyalásokat folytatnak egy olasz-magyar-bajor-osztrák együttműködés érdekében.

Bécsi politikai körökben határozottan tudni vélik, hogy ezek a tárgyalások, amelyek Schanzer, Seipel és Bánffy Miklós gróf között folynak, egy közép-európai konföderáció létesítésére vonatkoznak s már annyira előrehaladott stádiumban vannak, hogy legközelebb már az illetékes bajor köröket is be fogják vonni a megbeszélésekbe.

A tárgyalások a közép-európai gazdasági válság megoldásával vannak kapcsolatban és egyenes következményei azoknak a megbeszéléseknek, amelyeket Seipel osztrák kancellár Prágában és Rómában folytatott.

A „Délbácska“ bécsi szerkesztősége érdeklődött ez ügyben az osztrák külügyminiszteriumban, ahol a leghatározottabban cáfolják a genfi tárgyalásoknak ilyen karakterét, utalnak arra, hogy Seipelnek szerdai beszéde ennek ellenkezőjét bizonyítja és azt mondják, hogy

ugy az olasz, mint a csehszlovák orientáció keresztülvihetetlennek látszik, mert Anglia és Franciaország mindent elkövetnek, hogy a viszály magvát kiküszöböljék és ezért azt igyekeznek keresztülvinni, hogy Ausztriát a Népszövetség védelme és irányítása alá helyezzék és ezzel minden csatlakozási tervet lehetetlenné tegyenek.

A cáfolat ellenére erősen tartja magát az olasz-magyar-bajor-osztrák tárgyalások híre. Politikai körökben ezzel kapcsolatban utalnak arra, hogy a tárgyalások sikere érdekében Czernin Ottokár volt osztrák-magyar külügyminiszter, az olasz-osztrák-magyar szövetségnek egyik legmarkánsabb előharcosa, már a Vatikánnál keresett és talált is összeköttetést, hogy a prágai udvart az olasz kormánytól közbelépésre bírja. Rámutatott arra, hogy a katolikus egyház szempontjából óriási jelentőségű lenne, ha a Vatikán kedvező megoldáshoz segitené különösen az osztrák kérdést és pedig akkor, amikor egy katolikus pap áll az osztrák kormány élén és keresztényszocialisták vannak kormányon; viszont épp ily nagy vesztesége lenne a katolicizmus ügyének, ha Olaszország átengedné Ausztriát Csehszlovákiának.

A Népszövetség oltalmazni köteles a kisebbségeket

Félhivatalos érintkezés az érdekelte kormányokkal

Genf. (Eredeti távirat.) A politikai kisebbségi ügyekkel foglalkozó hatodik bizottság elfogadta Muray tanár következő javaslatát: 1. Néha komoly jogsértés esetén szükséges, hogy a népszövetségi tanács teljes joggal rendelkezék és cselekedjék; a bizottság mégis elismeri, hogy rendes esetekben a Népszövetség legjobban úgy biztosítja a jóviszonyt a különböző kormányok és a kisebbségek között, ha ezekkel a kormányokkal félhivatalos érintkezést tart

fenn. 2. A bizottság ugyan elismeri a kisebbségek alapvető jogát, hogy a Népszövetség köteles őket oltalmazni minden elnyomással szemben, de hangsúlyozza a kisebbségek azon kötelességét, hogy államaik lojális állampolgárai legyenek. 3. A bizottság reméli, hogy azon államok, amelyeket nem kötnek törvényes kötelezettségek, a kisebbségekkel szemben mégis ugyanolyan fokú igazságot és türelmet fognak tanusítani.

Egy kis statisztika

Mivel az SHS királyság s különösen a Vajdaság lakosainak számáról, azok nemzetiségéről, mint azt az ember általában tapasztalhatja, csak nagyon kevés embernek van pon-

tos tudomása, nem tartjuk érdektelennek, ha közöljük Radivojevit tanár legújabb kiadású Balkansko Polnostrvo című földrajzi tankönyvének statisztikai adatait:

1. A lakosság felosztása nemzetiség szerint:

	Szerb, horvát, szlovén	Egyéb szláv	Magyar	Német	Arnauta	Román és cincár	Egyéb nemzetiségek
Szerbia	3,385.113	35.483	2.165	5.286	464.670	105.589	182.373
Crna Gora	174.806	87	13	29	16.826	6	153
Bosznia	1,818.548	27.543	2.793	16.111	567	1.280	9.791
Dalmácia	593.843	1.036	71	447	185	100	2.387
Horvátország	2,438.944	66.930	70.192	122.508	660	1.989	8.501
Szlovénia	995.876	4.196	14.897	39.631	126	39	1.699
Vajdaság	522.278	67.787	381.948	328.195	837	74.070	5.310
Összesen	9,989.569	202.972	472.079	512.207	483.871	183.073	210.214

Az egyéb nemzetiségek száma így oszlik meg: 64098 zsidó, 9630 olasz és vegyesen 136486 török, görög, örmény, cigány és más

2. A lakosság felosztása vallás szerint:

	Gör. kel.	Katholikus	Protestáns	Mohamedán	Zsidó	Egyéb
Szerbia	3,360.360	36.370	2.689	768.104	11.731	1.425
Crna Gora	160.551	8.507	42	22.856	17	37
Bosznia	827.051	437.778	6.421	583.233	12.101	9.959
Dalmácia	39.205	557.728	64	652	322	98
Horvátország	659.950	1,961.889	46.561	2.495	20.162	18.667
Szlovénia	6.627	1,020.287	27.253	650	946	701
Vajdaság	475.517	720.317	133.739	1.697	18.819	30.336
Összesen	5,529.261	4,742.876	216.769	1,379.687	64.098	61223

Az egyéb vallásfelekezetek a könyvben nincsenek külön kimutatva. Ide tartoznak a nazarénusok, baptisták, methodisták, felekezetek stb.

Benes nagy beszéde svájci újságírók előtt

A politikai és katonai leszerelés

Genf. (Eredeti távirat.) Benes tegnap este, a svájci sajtó bankettjén Európa újjáépítésének lehetőségéről, a Népszövetség feladatairól nagy beszédet tartott, amelyben többek között a következőket mondotta: Megállapítható, hogy az elmúlt esztendőben Európában lényegesen rosszabbodott a nemzetközi helyzet, csak Franciaországra, Angliára, Oroszországra és a török-görög háborúra kell gondolnunk. Európa jelenlegi helyzetében az önző politika éppen olyan káros hatásokat idéz elő, mint a lehetőségekkel nem számoló ideális irány. Állást foglal egy olyan materializ-

tikus politika mellett, amely az ideálokat is szemmel tartja. A katonai leszerelést a népek politikai leszerelésének kell megelőznie. Az államok három fajtája között tesz különbséget: amelyek kisebbségekkel semmi kötelezettséget nem vállaltak, amelyek törvényhozásuk útján, s végül azok, amelyek nemzetközi szerződésekben szabályozták a kisebbségek kérdését. Csehszlovákia lelkiismeretesen teljesíteni akarja kötelezettségeit, de e téren újakat vállalni nem hajlandó. Európa gazdasági újjáépítését, különösen az új államokban, csak a nyugodt fejlődés biztosításával.

és a békének minden vonalon való helyreállításával lehet elérni. A régi osztrák-magyar alakulást új gazdasági rendszerrel kell helyettesíteni. A jövő azon államoké, amelyek nem vesztik el hitüket és bizalmukat.

Az osztrák szociáldemokraták meg akarják buktatni az osztrák kormányt

Seipel kancellár Genfből hazatérve nem várt heves opposzióra talált Bécsben. Miként ismeretes, Seipel kancellár Genfen elfogadta a külföldi hatalmak nemzetközi ellenőrzési jogát, ami az osztrák köztársaság szuverenitásának feladását jelenti. A szociáldemokraták ebbe semmiesetre sem hajlandók belemenni és elhatározták azt, hogy inkább megbuktatják a kormányt, de a nemzetközi ellenőrzést nem tűrik. A nagynémetek, a keresztényszocialistákkal együtt a polgári koncentrációs kabinetet alkotják, szintén igen el vannak keseredve Seipel kancellár genfi működése miatt és úgy vélekednek, hogy azok az ígéretek, amelyeket a kancellár eddig Genfben kapott, semmiesetre sem érik meg az osztrák szuverenitásnak feladását. Azonkívül ami a nagynémeteknél egész természetes, félnek attól, hogy a nemzetközi ellenőrzés egyszer és mindenkorra lehetetlenné teszi Ausztria csatlakozását Németországhoz.

A szociáldemokratapárt és a nagynémetek a nemzeigyűlés tegnapi gyűlésén nyíltan kifejezték is adtak ezen felfogásuknak. Ezen ülésen mindenekelőtt Seipel kancellár számolt be genfi útjának eredményéről és beszámolójában határozottan megcáfolta Ausztria államcsődjéről és bolsevizálásáról, továbbá az ország felosztásáról elterjedt híreket. Utána Bauer, a szociáldemokratapárt egyik vezetője szólalt fel és élesen támadta a kormányt követelve annak lemondását, mert azok a hitelek, melyek az osztrák közigazgatás szanálását megkönnyítik, óriási árt jelentenek. Dinghoffer nagynémetpárti ellenzéki szellemű felszólalásában kijelentette, hogy pártja továbbra is a Németbirodalomhoz való csatlakozást követeli.

A kancellár helyzete igen nehéz, mert még a koalált nagynémetek támogatása is bizonytalan. Ezért szinte éjjel-nappal tárgyal a pártok vezetőivel és arra akarja rábírní őket, hogy egyelőre helyezkedjenek várakozó álláspontra és ne akadályozzák meg a genfi tárgyalások befejezését, mivel az albizottságokban, ahol Ausztria ügyét mostan tárgyalják, talán mégis sikerül kedvezőbb eredményt elérni. Az osztrák pártokkal folytatott tárgyalásokon kiderült az, hogy Seipel kancellár még mindtg változatlan optimizmussal van elfelve és még mindig vár valami „deus ex machina“-t, amely Ausztriát megmenti. Éppen ezért tervbe vette, hogy szeptember 24-e körül visszautazik Genfbe. Az osztrák nemzetgyűlés most folyó tanácskozásait addigra be akarja rekeszteni, hogy azután néhány napot ismét Genfben tölthessen és ott az albizottságok határozatai alapján újabb tárgyalásokat kezdhesen. Azt hiszi ugyanis, hogy az osztrák problémával foglalkozó albizottságok szeptember utolsó napjaiban az osztrák problémát ismét a Népszövetség tanácsa elé terjesztik.

Az osztrák kancellár ismertetett munkatervéből kitűnik az is, hogy esze-ágában sincsen jelenleg Budapestre menni és így az egyes lapok által jelentett budapesti utazás terve, amelyet egyébként mi azonnal megcáfoltunk, csak elhibázott kombinációkon alapult.

Schicht

„SCHICHT-SZAPPAN“ a legjobb!

Kiméli a pótolhatatlan fehéreműt!
Valódi csak „Schicht“ névvel és szarvas védjeggyel
Ismét mindenütt kapható!

Schicht

A népkönyha felállítása

A szükséges összeg biztosítása — Mennyi pénz folyik be az új adókból?

(Saját tudósítónktól.) Megírta a Délbácska, hogy a szeptember 2-án megtartott rendkívüli közgyűlés elhatározta egy népkönyha felállítását. A népkönyha felállításához szükséges pénzösszeg biztosítása érdekében két határozati javaslatot is terjesztettek a közgyűlés elé. Mindkét határozati javaslat újonnan kivetendő pótdadók által akarja a pénzt biztosítani. Az egyik határozati javaslat a következő:

- A népkönyha fenntartására szükséges pénzt fedezik:
1. Az élelmezésért fizetendő összegek.
  2. A házakra, földre, ipari, kereskedelmi és gyárüzemekre kivetendő pótdadó, még pedig:
    - a) minden ház után egyszer s mindenkorra 20 dinár,
    - b) minden hold föld után egyszer s mindenkorra 20 dinár,
    - c) minden bank és gyárüzem után egyszer s mindenkorra 300 dinár,
    - d) az összes kereskedők, iparosok, orvosok, ügyvédek, magánmérnökök és mindazok, akiknek iparengedélyük van egyszer s mindenkorra 20 dinárt fizetnek.
  3. A tőkepénzesek és azok, akik legalább 100 dinár állami adót fizetnek és nem esnek a 2. pont alá, egyszer s mindenkorra 20 dinárt fizetnek.
  4. Minden idegen, aki átutazóban tartózkodik a városban, naponként 5 dinárt fizet.
  5. Jótékony adományok.
- A második javaslat a szocialistáké, már sokkal radikálisabb módon akarja a pénzkérdést megoldani. Ez a javaslat így hangzik:
1. Minden hold föld után fizetendő 20 dinár.
  2. Minden földszintes ház után 25, egyemeletes ház után 50, s minden további emelet után még 25 dinár fizetendő.
  3. Minden nyílt üzlet, kereskedés és ipari vállalat 25—1000 dinárt fizet.
  4. A bankok 10.000—100.000 dinárt fizetnek.

5. A luxusárakra 10 százalék felár fizetendő a népkönyha javára.

A népkönyha vezetésére külön bizottságot választanak, amelynek tagjai hivatalból a polgármester és gazdasági tanácsnok. A polgármestert szükség esetén helyettesítheti a helyettese. A végrehajtó-bizottságba még husz polgárt választanak, akik azonnal hozzáfognak a népkönyha megvalósításához, ha a szükséges engedély megérkezik.

A közgyűlés kiküldött egy bizottságot, amelynek következő tagjai vannak: Gyorgyevics Mita, dr. Velicskovic Miladin, Danilovic Vá-sza, Lotics Pavle, Milanovic István, Nagyvin-szki Sándor, Lazarevics Gyoka, Petrovics Gyoka, Balugdzsics Mirko, Nesics Marko, Hranilovic Jovan, dr. Nenadovics, Atanackovics Dusan, Cidlik Ferenc, Faith Gyula, Fátih Ferenc, Ernst Bernát, Boros Mihály, Popovics Racko, Radovanovics István, minden nőegylet két-két delegátusa, a kereskedelmi és iparos ifjuság egy-egy delegátusa.

Ennek a bizottságnak a feladata lesz határozni a fenti javaslatok sorsa felett és a pénzügy- és belügyminisztertől ezen újabb pótdadók kivetésének engedélyezését kérni. Ha a miniszterek engedélyezik az új adók kivetését, akkor a népkönyha részére tekintélyes összeg van biztosítva.

Novisadon van 27.995 hold föld, ebből az agrárreform céljaira 6.742 holdat vettek igénybe, úgy, hogy 21.253 hold után kell a holdankénti 25 (esetleg 20) dinárt fizetni, ami 531.325 dinár. A városban van 3135 ház a szállásokon pedig 710, összesen 3845, az ezek után járó összeg 115.350 dinár, a kereskedőktől, iparosoktól és bankoktól remélhető 200.000 dinár, az így származó összeg 846.675 dinár. Ezenkívül természetesen az állam segítségét is igénybe kell venni, ily módon azután biztosítani lehet a népkönyha megvalósítását.

Most már csak a bizottság munkájának gyorsaságától függ, vajon meglehet-e november 1-ig valósítani a népkönyhát.

Tömeges jelentkezések a zentai gyűlésre

Zenta lázasan készülődik a nagy napra — A végleges program

(Saját tud.) A Tiszamenti magyar város máskor eseménytelen, szürke és mindig egyforma tempójú életében szokatlan izgalmat visz bele a Magyar Párt országos nagygyűlésére való készülődés, amely ezzel történelmi helyre avatja Sentát. Az eddigi jelek szerint a nagygyűlés hatalmas sikerűnek ígérkezik, s olyan tömegeket mozgat meg, amelyek nagysága és tömegereje előre is biztosítja az akció sikerét. Vasárnap valóban találkozót ad egymásnak a Jugoszláviában élő magyar kisebbség, s hihető, hogy a szavak, amelyek ott elhangzanak a tettek, amelyekre majdan ígéret történik a megvalósulás stádiumáig fogják vinni a magyar kívánságokat, amelyekből olyan sok van. Eddig négyezer kiküldött jelentette be részvételét, de ez a szám fel fog emelkedni 8—10.000-re, s ott lesz ezenkívül a magyar Senta egész férfilakossága. E jelek után majdnem példátlan tömegű népgyűlésre lehet számítani. A sentai pártvezetőség közlése szerint eddig a következő községek jelentették be részvételüket a vasárnapi nagygyűlésen: Stara-Kanizsa, Horgos, Martonos, Ada, Mol, Stari-Becsej, Feldvarac, Temerin, Pázova, Szanád, Csóka, Sombor, Veliki-Becskerek, Pancsevo, Novisad, Feketics, Osijek, Csantavir, Malihegyes, Veliki-Kikinda, Szaján, Nova-Kanizsa, Petrovoselo, Topola, Bajsa, Stara-Moravica, Novi-Becsej és Debeljaca.

A sentai pártvezetőség plakátot bocsátott ki, amelyet a pártvezetőség kérésére itt közlünk: Polgártársak!

A Magyar Párt f. hó 17-én vasárnap délelőtt 10 órakor Sentán a főtéren tartja alakuló országos nagygyűlését. Jöjjetek el mindnyájan! Ott kell lenni mindenkinek, aki csak magyarnak érzi magát! Mutassátok meg, hogy alkotmányos jogaitokkal élni kívántok! A nagy naphoz méltóan viselkedjétek! Senta, 1922. évi szeptember hó 15-én. Elnökség.

A sentai pártvezetőség közlése szerint a nagygyűlés végleges programja a következő:

1. Üdvözlő beszéd. Tartja: dr. Solti Ádám.
2. Elnöki megnyitó. Tartja: dr. Sántha György.
3. A pártmegalakítás szükségessége és várható eredményei. Ismerteti dr. Csettle János.
4. Beszéd. Tartja: dr. Váradi Imre.
5. A program tervezetét ismerteti dr. Gráber László.
6. Beszéd. Tartja: dr. Nagy Ödön.
7. Vidéki kiküldöttségek felszólalásai.
8. Tisztikar és vezérbizottság megválasztása.
9. Elnöki zárás.

Jubilál a „papirszivar“

Valamivel a háboru kitörése előtt jelent meg a német könyvpiacra egy könyv, mely a XVIII. század közepéről származó különféle ut-leírásokat adott ki kézirati források nyomán. Ezeknek egyike egy fiatal francia gálans kalandjait tartalmazta, melyeket 1767-ben Dél-amerikában tett útja közben élt végig. Többek között leírja, hogy összejött egy tüzesszemű braziliai hölgygel, aki „cigarillos“-t szitt, azaz, mint a szerző körülírja, „dohányt, keskeny darab papirban“. Azt is olvassuk a leírásban, hogy a bájos fiatal hölgy „élvezettel eregette ki szájából a papirszivar füstjét.“ Ez a ma már megszokott novellafordulat, mely magában teljesen jelentéktelen, ezen a helyen valóság-gal kulturtörténeti jelentőségű, mert a legnagyobb valószínűség szerint, itt történik először, legalább is német nyelven, említés cigarettáról.

Huppmann találmánya

Bizonyos, hogy régebben megvolt a kívánság arra, hogy formát találjanak a finom török és ázsiai dohánnyok élvezésére, melyeket szivaroknak nem igen lehetett feldolgozni, a pipa

pedig sok ember számára már a XIX. század elején nem volt eléggé „finom“. Így vetődött fel a gondolat, hogy a spanyol papirszivarokat utánózní kellene. Kezdetben csak a kézzel sodort cigarettákat ismerték, majd különféle ké-szülékek jöttek forgalomba, melyek megkönnyítették a cigarettá sodrását, ezt az alapjában egyszerű, de mégis némi ügyességet igénylő mesterséget. Az igazi cigarettások azonban megvették ezeket a találmányokat és tovább is maguk sodorták a vékony tekeréseket, még pedig a legszenvédélyesebbek csak félkézzel, hogy mindjárt a még égő másikkól rágyújthassanak. Franciaországban még ma is sokan vannak olyanok, akik zsebükben szabadon tartják a dohányt és papirt és félkézzel a legnagyobb ügyességgel sodorják meg a cigarettát, míg jobb kezük rendes munkáját végzi.

Igy áltak a dolgok körülbelül a mult század negyvenes-ötvenes éveig. Ekkor egy német ember fejében született meg a gondolat, hogy a kézzel sodort cigarettákat nagy tömegekben gépekkel is, elő lehetne állítani. A neve ennek az embernek — hadd tartsák meg a dohányosok emlékeztükben — Huppmann József volt és 1852-ben, tehát éppen hetven esztendővel ezelőtt alapította meg az első nagy cigarettagyárat. Azonban ez nem Németországban történt, hanem Oroszországban. Az első cigarettagyár Rigában volt, a mai Lettország fővárosában, amely dohányiparáról igen híres volt a legújabb időkben is és a háboru előtt majdnem egész Oroszországot ellátta szivarokkal és cigarettákkal. Oroszországban hamarosan elterjedtek az új gyártmányok és érdekes, hogy a cigarettá még a legújabb időkben is a legkedveltebb dohánnyási mód volt az oroszoknál, ahol a pipa majdnem ismeretlen, a szivar pedig a középosztály között volt csak gyéren divatban. Az orosz azonban megkülönböztette a gyári cigarettát, a „papiroszt“ a kézzel sodorttól, melyet „cigarette“ néven ismer.

Huppmann az oroszországi sikereken felbátorodva tíz évvel később Németországban is alapított cigarettagyárat, még pedig Drezdában, amely ma is a német cigarettagyártás egyik főhelye. Míg azonban Oroszország mindjárt kezdetben nagy lelkesedéssel behódolt az újításnak, honfitársai körében Huppmann gyártmányait meglehetősen bizalmatlanság fogadta. A vékony és kecses cigarettákat nem tartották férfias dolognak, csak a tekintélyes pipát és a vaskos szivart. Azonban csakhamar itt is utat talált magának az új találmány.

Mormonok a cigarettá ellen

Ellenségei azonban állandóan harcban állanak vele szemben még ma is. A legnagyobb érv a cigarettá ellen az, hogy a cigarettázók majdnem kivétel nélkül lenyelik a dohányfüstöt, ami a tüdőre és a gyomorra egészségtelen, míg a szivarnál és pipánál ez nem igen fordul elő. A cigarettázás ellenségeinek másik és meglehetősen indokolt érvük az, hogy a könnyű cigarettá igen könnyen csábíthatja az embert a túlságos dohányélvezésre, aminek a szervezet könnyen vallja kárát. Tény az, hogy a nikotinmérgezés esetei majdnem kizárólag a cigarettázók között fordulnak elő. Ez volt az oka annak, hogy az „utolsó napok szentjeinek“ vallásalapítója egyenesen megtiltotta a cigarettázást és a mormonok között a dohánnyásnak ez a faja még ma is tilos, sőt ez a tilalom annyira megy, hogy a mormon telepek mozaikjaiban még olyan filmeket sem lehet játszani, melyeken a hősnő vagy hős rágyújt egy cigarettára. Utahban tehát nem ülik meg a cigarettá jubileumát, de másutt a dohányosok megteszik — még több cigarettá elszívásával, ha ugyan kapnak a trafikban.

Eladó a tisztviselő telep mellett, a temetővel szemben

uj családi sarokház.

Vétel esetén lakás átvehető. — Ugyanott két házhely eladó. Cím: Darányi-telep 38 — a. 3559 2 6

HIREK

Tegnap délután nagy vihar volt az egész országban, amely megrongálta a telefon és táviró vezetékeket. Így beográdi anyagunk teljesen, külföldi táviratainknak pedig nagy része elmaradt.

Felfüggesztették a topolai főszolgabíró. Markovics Nikola topolai főszolgabíró ma felfüggesztették állásától. A felfüggesztés okairól eddig még nem sikerült semmit sem megtudnunk.

70 százalékos bérjavítást kaptak a borbélyok. A borbélymunkások és munkaadók között hetek óta folynak a munkabértárgyalások. A 400 dinár havifizetést „élvező” borbélymunkások száz százalékos béremelést kértek. A munkaadók hosszas és ismételt tárgyalások után 50 százalékos emelési ajánlatot tettek, majd az iparfelügyelőség előtt lefolytatott tárgyalás alatt létrejött a megegyezés, amely szerint az eddigi munkabéreket 70 százalékkal felemelik úgy a fixfizetéses, mint az ellátást élvező alkalmazottaknál. A tárgyalások alatt megállapodás jött létre arra vonatkozólag is, hogy a borbélyüzletek ezentul nem hétfőn délelőtt, hanem hétfőn délután lesznek zárva. Remélhetőleg ez a nem nagy béremelés nem fogja maga után vonni a hajnyírás és borotválkozás ár-emeléseit.

Uj lap Novisadon. Rövid időn belül egy új vicclap „Kacagás” címmel fog napvilágot látni, Csamprag Dusan felelős szerkesztésében. Időnkint be fogja mutatni a város közéletében szerepet játszó helyi nagyságok arcképeit. Ötletes tréfáival szórakoztatni, mulattatni fogja a város közönségét.

A lakosság rendőri szolgálata Bács-Novoszelón. A „Délbácska” tudósítója jelenti: Bács-Novoszelón hétfőre virradó éjjel betörők jártak Schmidt Adám házában. Az egész család a ház első szobájában nyugodtan aludt, a betörők pedig ezalatt teljesen kiürítették az udvari szobát. Magukkal vitték az összes elvihető dolgokat, ruhát, ágyneműt, stb. Mikor Schmidt Adám reggel az udvari szobába ment, legnagyobb csodálkozására azt üresnek találta. Azonnal jelentette az esetet a községi elöljáróságnak és csendőrségnek. Az elöljáróság rögtön kiküldte a kisbíró, aki kidobolta, hogy minden férfi munkáját abbahagyva, jelentkezzen a községhez, sürgősen. Mikor a falu férfiai együtt voltak, kivonultak a község határába és azt felkattatták. Órák hosszat tartó munka után abba kellett hagyniok a kutatást, mivel a betörők fűgérben mozogtak, mint az amatőr üldözők és valószínűleg a Dunán átkelve tovább álltak zsákmányukkal. Az újfajta tolvajüldözés csak annyit eredményezett, hogy a férfiak egy fél munkanapot elvesztettek és az ellopott holmik mégsem kerültek elő. A faluban épen ezért nem nagy örömmel fogadták az újfajta betörő és tolvajkeresést.

Házasság. Marinovics Szergia törvénytörvényes jegyző és Kubányi Mariska e hó 17-én délelőtt 11 órakor tartják esküvőjüket Péterváradon a görög keleti templomban. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Juhász Gyula él. A napokban az utódállamok magyar sajtóját az a hír járta be, hogy Juhász Gyula a kiváló poéta elhunyt. Most ezt maga a költő cáfolja meg egy barátjához írt levelében. A költő cáfolata bizonyára nagy örömet kelt mindenütt, ahol a magyar kultúra megbecsülésre talál.

Ipar- és Kereskedelmi Takarékpénztár

Novisad — Ujvidék

DEVIZAVÉTELEKET

az új rendelet alapján

EREDETI TÖZSDEI ÁRFOLYAMON

a legkulánssabban teljesít.

A magyar—csehszlovák gazdasági tárgyalások

a legjobb esetben október végén kezdődnek

Illetékes helyről arról értesül a „Délbácska” bécsi szerkesztője, hogy a csehszlovák-magyar gazdasági tárgyalások megkezdése ismét haladékot szenvedett. A prágai gazdasági miniszteriumok a javaslatokkal, előterjesztésekkel és statisztikákkal október vége előtt nem tudnak ugyanis elkészülni. Ez az oka annak, hogy a csehszlovák-magyar gazdasági tárgyalások ismét halasztást

szenvedtek. Ez a halasztás azonban nem jelenti azt, szól további információink, mintha Prágában a csehszlovák-magyar tárgyalások megindítását halasztani akarnák, mert Csehország gazdaságpolitikusai is tudatában vannak annak, hogy a két ország gazdaságilag egymásra van utalva. A mostani halasztás így tehát tisztára technikai akadályok következménye.

Józan bukaresti sajtóhang a „pokolgépes” merényletről

„Ok nélkül ne gyanúsítsunk” — A „Dimineata” feltűnő vezércikke

Kolozsvár, szept. 15. (Saját tud.) A bukaresti sajtó egy tekintélyes lapja, a „Dimineata” írja vezércikkében, hogy a merénylet borzalmas vádjával nem szabad ok nélkül senkit gyanúsítani, csak azt, akinek a bűnössége bebizonyosodik. Örömmel és illő méltánnyal kell fogadni ezt a kijelentést, mert ez az a hang, amely az igazságérzet hurjáról pendült le. Ha a nagyszabású nyomozás vezetői is ezt a vezető elvet vallják, akkor nemsokára tisztán láthatunk. Mert amit eddig tudunk a nagy bűnügyből, annak a lényegét a leghomályosabb részletek teszik teljesen érthetlenné.

A legújabb bukaresti táviratok szerint a belügyminiszter a nyomozás adatait a külügyminiszter rendelkezésére bocsátotta, hogy a kisanant kormányával közölje és a népszövetség elé terjessze.

Az igazságért

emel szót a bukaresti „Dimineata” vezércikke, amit I. Theodorescu írt s amelynek méltó visszhangra kell találni a román állam magyar polgárai körében. Ezt írta.

Ha azt állítják, hogy némely magyarok által szőtt összeesküvésben közvetve, vagy közvetlenül maga a budapesti kormány is bele van keverve, ez tulajdonképpen első súlyos következménye annak a meggondolatlan politikának, amelyet a magyar főváros megszállása alkalmával elkövettünk. Az a segítség, amelyet akkor a reakciónak nyújtottunk, hogy újból hatalomhoz jusson, most a mi fejünket téri be.

Nem mondható a magyarokról, hogy súlyosabban nehezedett volna rájuk a háború következménye a mi részünkről, mint a németekre nézve Franciaország részéről. És jóllehet Németország más szabású állam, más az ereje

és más eszközei vannak, népe és kormánya is más, azért eddig Berlinből egyetlen összeesküvés sem irányult a párisi politika vezetői ellen. Így örökös gyűlöletre tettünk szert a reakciós magyarok részéről.

Ezek teljes energiával dolgoznak a Horthy prédájául szolgáló fővárosban és a mi területeinken is. Nem szabad azonban összetéveszteni az összeesküvést és a mai merényletet a magyarok békés tömegével, akik közül sokan laknak a mi államunkban és még több Magyarországon. Most sem szabad semmit elhírtelenkedni, vagy igazságtalanságot cselekedni, ok nélkül ne gyanúsítsunk senkit, hanem gyors és igazságos büntetést mérjünk kizárólag csak a beigazolt bűnösökre. Ezzel a békés és becsületes demokratikus magyarságra kibékítő hatást értünk el.

Mindannyiszor a vétkesek megjavítására kell törekedni, mert nyilvánvaló, hogyha a budapesti reakciós kormány az országot nehéz helyzetbe juttatja, a belpolitikája szenved szégyent és erre nagyobb súlyt kell helyezni minden más eszköznél. Ha az egységes és demokratikus magyar közvélemény úgy akarja, indíthat kellő megtorlást az oligarchikus kormány ellen. Ez az összeesküvés tanulságul szolgálhat és arra inthet, hogy ragadjuk meg az alkalmas időt engedni a magyar légkör megtisztulására.

Ákármi fog kiderülni a szigurancának arról a feltételezéséről, hogy a mai magyar kormányzat valamilyen szervének része volna ilyen aljas bűntényben — ami teljességgel hihetetlen — nem szabad megelégednünk erről a hangról, amelyben az igazságérzet fordul felénk: ne zavarja senki össze gonosztevők elvetemült munkájával a békés magyar nép becsületes törekvéseit.

SPORT

Magyarország felveszi a sport érintkezést Romániával és Csehszlovákiával

Jugoszláv részről várják a kezdeményezést

Budapest, szeptember 15. (A Délbácska budapesti tudósítójától.) Néhány hét óta a lapok sportrovatai tele vannak értesülésekkel, hogy Magyarország rövidesen felveszi a sportérintkezést az utódállamokkal. Erre vonatkozólag kérdéssel fordultam a Magyar Labdarugó Szövetség vezetőségéhez, ahonnan a következő tájékoztató nyilatkozatot kaptam:

Romániával és Csehszlovákiával a sport-béke csakhamar meg lesz. Jugoszláviával, illetőleg az ottani sport-testületekkel még csak nem is tárgyaltunk, mert onnan semmiféle kezdeményezés még nem érkezett. Mindenesetre várjuk az első lépést Jugoszláviából is. A csehszlovák sportérintkezés felvétele tárgyában az Országos Testnevelési Tanács egyébként szeptember 21-én értekezletet tart. Kétségtelennek tartjuk, hogy az ott megjelent képviselők arra az egyöntetű álláspontra fognak helyezkedni, hogy a sport-béke Csehszlovákiával csak abban az esetben lehetséges, ha a Szlovénkóban létező magyar egyesületek összes sérelmei orvosoltatnak. Számos derék magyar klubot ugynevezett „felelőtlen elemek” teljesen tönkretettek anyagilag. A legéletképebb ma-

gyar egyesületeket megfosztották pályájuktól és számos más igazságtalanság történt velük. Magyar részről a sport-békének az az előfeltétele, hogy ezek a sérelmek orvosoltassanak.

Az elszakadt területek közül aránylag még Romániában, illetőleg Erdélyben működnek a legjobb viszonyok között a magyar sportegyesületek. A sportérintkezés felvétele Romániával a legkönnyebb, mert a bukaresti központ szinte előre kész a Magyar Labdarugók Szövetségének összes kívánságait teljesíteni. Ennek alapján valószínűleg október 7-én és 8-án az első magyar csapat, a Ferencvárosi Torna Club meg fog jelenni Temesvárott és ott a Kinizsivel és az Unireával fog mérkőzni. Temesvárról valószínűleg Aradra megy, ahol az Aradi Atlétikai Club lesz az FTC ellenfele. Az FTC nemcsak teljes csapatával, hanem egész diplomácia karával szándékozik Erdélybe menni, hogy a sportérintkezés felvételét minden tekintetben a legeredményesebben gyümölcsöztesse. Értesülésünk szerint erdélyi tura tervével foglalkozik a budapesti III. kerületi Torna és Vivó Egyet jóképességű csapata is.

A III. ker. TVE Kolozsvárott, Temesvárott, Aradon és Nagyváradon szeretne karácsony tájában két-két mérkőzést lejátszani. A jóképességű budai csapat szerelmé, ha a fenti városokból a jóbóképességű labdarugó csapatok valamelyike az erdélyi tura rendezését elvállalná. Erre azonban eddig még nem kapott ajánlatot.

* **Tennis.** A sáson utolsó nemzetközi tennisversenye e hó 20-án veszi kezdetét az Artézi-fürdő melletti pályákon. A versenyen az eddig már itt szerepelt játékosokon kívül minden valószínűség szerint a zagrebi „Hask” tennis gárdája is részt vesz, s így erős és szép küzdelmekre van kilátás. A kiírt versenyszámok a következők: **A. Előny nélküli versenyek:** 1. Férfi-egyes verseny a Vojv. bajnoks. 2. Férfi-páros verseny a Vojv. bajnoks. 3. Női-egyes verseny a Vojv. bajnoks. 4. Vegyes-páros verseny a Vojv. bajnoks. Nevezési díj személyenként és számonként 20 dinár. **B. Handicap versenyek:** 5. Férfi-egyes verseny. 6. Férfi-páros verseny. 7. Női-egyes verseny. 8. Vegyes-páros verseny. Nevezési díj személyenként és számonként 15 dinár. Nevezések e hó 19-én délután 5 óráig jelentendők Flamann Péter versenyrendezőnél. Ama vidéki játékosokat, illetve sportegyesületeket, melyek külön meghívót nem kaptak, ezúton hívja meg a versenyrendezés.

Tőzsdei árfolyamok

Zürich, szept. 15. Zárlat. Berlin 0:37 (0:3350), Hollandia 207— (207:50), Newyork 533— (535:50), London 2362 (2355), Páris 40:57 (40:30), Milánó 2250 (2225), Prága 1770 (1780), Budapest 0:23 (0:1750), Zagreb 1:95 (1:95), Varsó 0:08 (0:08), Bécs 0:00750 (0:00750), bélyegezett osztrák korona 0:008750 (0:00875).

A novisadi terménytőzsde hivatalos jegyzései 1922. szept. hó 15-én. Bácskai buza 78 kg 2% kínálat 412:50 kötés 417:50—412:50 (600 mm), bánáti buza sentai paritásában kötés 413:75 (500 mm), bácskaiárpa 68 kg kötés 367:50 (200 mm), szerémi árpa kötés 387:50 (250 mm), bácskai zab kötés 300 (300 mm), bácskai csöves tengeri októberi szállításra kötés 165 (1500 mm), bácskai tengeri kínálat 362, bácskai fehérbab kínálat 387:50, bácskai nullásliszt kínálat 612:50, 2. sz. főzöliszt kínálat 587:50, 6. sz. kenyérliszt kínálat 512:50. Irányzat lanyha.

Felelős szerkesztő: **Dr. Szlezák Rezső**
Kiadótulajdonos: **Fáth Ferenc és társai**

A város jóforgalmu helyén 3564-2-3

üzlethelyiség

esetleg iroda vagy műhely céljaira is azonnal kiadó. Cím megtudható: „Schmolka” hirdetőirodájában Novisad, Futoški put 2.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

Szódás és kracherlis üveg

minden nagyságban. **FEJEK** és mindenféle **GUMMIÁRUK,** **SZÉNSAV,** **ÉLESZTŐ.**

Naponta friss szétküldés. — Állandó raktár Novisadon

Schossberger Gyula cégnél

Futoška ulica 29. 3535 2 3

Eladó egy éves 1—2

FARKASKUTYA.

Cím a szerkesztőségben.

APOLLO szeptember 15-16-17.

Haldokló Bécs

Tragédia 6 felvonásban.

Főszerepben:

E. HANSON, E. RÜHNE,
HOLGER MADSEN.

Ház eladó

mely 2 utcára nyílik, alkalmas szállító vagy gyári vállalkozáshoz. Bővebbet Bem-u. 18. alatt. 1

Eladó egy kitűnő szerkezetű Ehrbar-féle **hangverseny zongora**

Bővebbet a tulajdonosnál: **Dr. Gergő Izor** volt közjegyzőnél Bačca, Topola.

Alkalmas újonnan épült ház

3 nagy lakással és megfelelő melléképületekkel, azonkívül egy nagy konyha kerttel azonnal eladó. — Egy lakás azonnal átvehető. — Cím a kiadóban 3454-a-0

A közeledő iskolaidény alkalmából felhívom a zárdaintézetek és a kántortanító urak b. figyelmét a kiadásomban megjelent **Léh Jakab** egyházi karnagy által összeállított

JUBILATE DEO

című ifjusági ima- és énekeskönyvre, amelyből korlátlan mennyiség kapható. Ára félvászon kötésben 7:50 dinár, egész vászon kötésben 10.— dinár. Visszontelárusítóknak árengedmény.

ÁBRAHÁM JÁNOS

könyv- és papírkereskedése Novisad, Sándor király u. 9. szám.

Lekvárnak való 3577-1-3

Szilvát

naponta frissen szedett, kosarakban, kedvező ár mellett raktárról (Zrínyi Péter u. 58) ajánl

Bosnyákovics és Rádics
bizományi ügynöksége

Szabadság tér (Wagner palota.)

Harmonium

„Mason & Hamlin” amerikai gyártmány, díszpédány, **eladó.** Megtekinthető S. H. S. filmvállalatnál, Novi ad, Dunavska ul. 14. 1

VASÁRUK,

rudvasak, Winter-kocsitengelyek, méretlemezek, tető-zár-cső-horgany-horganyozott és fehérbádóg-lemezek, öntött tűzhelylapok, öntött lemez kész tűzhelyek, ekék, ekekések, szerszám-acélok, sodrony, sodronyszegek, szerszámok, csavarárúk, hitelesített üzleti egységmérlegek, épület és bútortárolások, kapitelek, asztal-lábak, dísz-fafaragványok, kovácsészén, kátrány, valamint egyéb vasárúk állandóan nagy választékban raktáron 2369

KUSZLI GYULA

vaskereskedésben Novisad (Ujvidék) Temerini utca 8. szám alatt.

Kifutó fiu

ki szerbül, németül és magyarul beszél és aki biciklizni tud, felvétetik azonnalra **J. HANAU** novisadi fiókjánál Kralja Alexandra 7

Kifutó fiu

jó fizetéssel azonnal felvétetik. Bővebbet **Ábrahám** könyvkereskedésben.

ÉRTESETÉS.

Ez uton közöljük t. vevőinkkel és a rendelő urakkal, hogy Novisadon

Kralj Alexander utca 17. sz. alatt

újonnan berendezett

Szabó üzletet nyitottunk

Raktáron tartunk valódi angol-érut. **Készítünk** a legmodernebb és a legkényesebb igényeknek megfelelő munkát és kérjük a n. é. közönséget erről meggyőződni.

HÖLZL és ifj. WEIZER

angol uriszabók. 3524 5 6